

Handläggare, titel, telefon

Amanda Yman, sakkunnig

011-15 39 59

Utbildningsnämnden

Svar på E-förslag - Norrköpings kommun ska följa Skolverkets rekommendationer kring storlek på barngrupp

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden avslår e-förslaget med hänvisning till att arbete redan pågår inom området.

Motivering till beslut

Genom Uppdragsplan 2025 (UN 2024/4754–3, s. 17) har utbildningsnämnden uppdragit åt utbildningskontoret att prioritera arbetet i mindre barngrupper vid samtliga förskolor. Eftersom arbete och insatser redan pågår, bedöms ytterligare uppdrag inte vara nödvändigt.

Sammanfattning

Den 1 oktober 2024 inkom och registrerades e-förslaget "*Norrköpings kommun ska följa Skolverkets rekommendationer kring storlek på barngrupp*". Förslaget registrerades vid Kommundirektörens kontor med diarienummer KS 2024/2360–1. Enligt kommunens rutin offentliggjordes förslaget för att kartlägga stödet bland kommuninvånarna. Förslaget erhöll 633 röster, vilket ledde till att utbildningskontoret fick i uppdrag att besvara det.

Bakgrund till förslaget lyder enligt följande. Förslagsställaren uttrycker en oro över att förskolegrupper i Norrköpings kommun är betydligt större än vad Skolverket rekommenderar. Förslagsställarens önskan är således att Norrköpings kommun framåt ska följa Skolverkets riktlinjer om antalet barn per barngrupp.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Frågan om barngruppernas storlek i förskolan har varit aktuell i Sverige sedan 1980-talet, då forskning började visa att stora barngrupper kunde ha en negativ påverkan på barns utveckling och välbefinnande. För att

säkerställa en god kvalitet i förskolans utbildningsform har Skolverkets riktlinjer för barngruppernas storlek successivt utvecklats.

Riktlinjerna har reviderats vid flera tillfällen, bland annat genom rapporter från 2013, 2016 och 2021. Statliga bidrag har också påverkat synsättet och utformningen av förskolans inre organisation genom att skapa ekonomiska förutsättningar för den statligt önskade inriktningen. Dessa insatser har successivt lett till förändrade arbetssätt och perspektiv i förskolans utbildning och undervisning.

Den mest påtagliga övergången är förändringen från att arbetslag tidigare arbetade med alla barn i helgrupp till att legitimerade förskollärare idag i högre utsträckning planerar och organiserar undervisning i mindre grupper under delar av dagen. I dessa grupper leder en pedagog ett målinriktat arbete tillsammans med ett fåtal barn, vilket skapar bättre förutsättningar för samspel, lärande och utveckling.

De aktuella rekommendationerna från Skolverket anger en riktlinje på 6–12 barn i åldern 1–3 år och 9–15 barn i åldern 4–5 år.

Dessa siffror menar Skolverket¹ är formulerade som riktmärken och ska inte tolkas som statiska antal. Skolverket uttrycker att det både kan vara fler eller färre barn i en barngrupp beroende på följande faktorer och hur väl dessa faktorer fungerar tillsammans:

- personalens utbildning och kompetens
- personaltätheten relaterat till antal barn
- barngruppens sammansättning
- den fysiska miljön

För att en barngrupp ska anses ha en lämplig storlek betonar Skolverket vikten av att personalen har adekvat utbildning och kompetens. En annan avgörande faktor är personaltätheten i relation till antalet barn. Om personaltätheten är låg under hela eller delar av dagen bör barngruppen vara mindre för att säkerställa en trygg och utvecklande miljö.

Vidare menar Skolverket att barngruppens sammansättning också spelar en väsentlig roll. Faktorer som barnens åldrar, andelen barn i behov av särskilt stöd, andelen barn med annat modersmål än svenska och barnens närvarotider påverkar vad som anses vara en lämplig gruppstorlek.

Den fysiska miljön beskrivs vidare som en ytterligare avgörande aspekt. Om lokalerna och lärmiljön begränsar möjligheterna att bedriva

¹ Skolverket. (2017). *Allmänna råd: måluppfyllelse i förskolan*. Skolverket. Hämtad från <https://www.skolverket.se> (besökt 13 mars 2025).

undervisning enligt läroplanens mål bör antalet barn i gruppen minskas för att säkerställa en god pedagogisk verksamhet.

Begreppsdefinition och utformning i Norrköpings kommun

I takt med att förskolan har utvecklats som utbildningsform har även rektorers strategier för att organisera utbildningen utvecklats. Detta har lett till att begrepp inom området har omprövats och förtydligats för att säkerställa att den inre organisationen inom avdelningarna utgår från de riktlinjer som Skolverket fastställt.

Utbildningskontoret i Norrköpings kommun gör, med stöd av Skolverkets formulering av begreppet barngrupp, följande distinktion mellan begreppen *avdelning* och *barngrupp*.

- **Avdelning:** Bestäms utifrån lokalens utformning och kapacitetsyta. Här har barnen sin bas och hemvist, förvarar sina kläder och har ansvariga pedagoger knutna till sig.
- **Barngrupp:** Organiserar utifrån varje barns rätt till en god utbildning och undervisning. Gruppens sammansättning kan variera under dagen och veckan beroende på barngruppens närvaro och omsorgsbehov, verksamhetens innehåll och pedagogiska upplägg.

Legitimerade förskollärare har huvudansvaret för att planera, organisera och leda undervisningen som bedrivs i mindre barngrupper. Denna arbetsform möjliggör ett mer målinriktat arbete där en pedagog samspelar med ett begränsat antal barn, vilket skapar goda förutsättningar för lärande och utveckling.

I enlighet med Skolverkets tolkning av riktlinjerna för barngruppernas storlek utgår Norrköpings kommun från beräkningen av personaltäthet och antalet barn per heltidstjänst med legitimerade förskollärare. Detta beräkningssätt ger en mer tillförlitlig bild av de faktiska förutsättningarna för barn att regelbundet vistas i mindre barngrupper under dagen och veckan, ledda av en legitimerad förskollärare.

Följande diagram visar en jämförelse mellan Norrköpings kommun och riksgenomsnittet när det gäller den totala personaltätheten² samt personaltätheten beräknad utifrån antalet barn per heltidstjänst med förskolläraryrkets legitimation. Aktuell statistik är hämtad från Skolverkets jämförelsetal.

² Antalet barn per heltidsanställd.

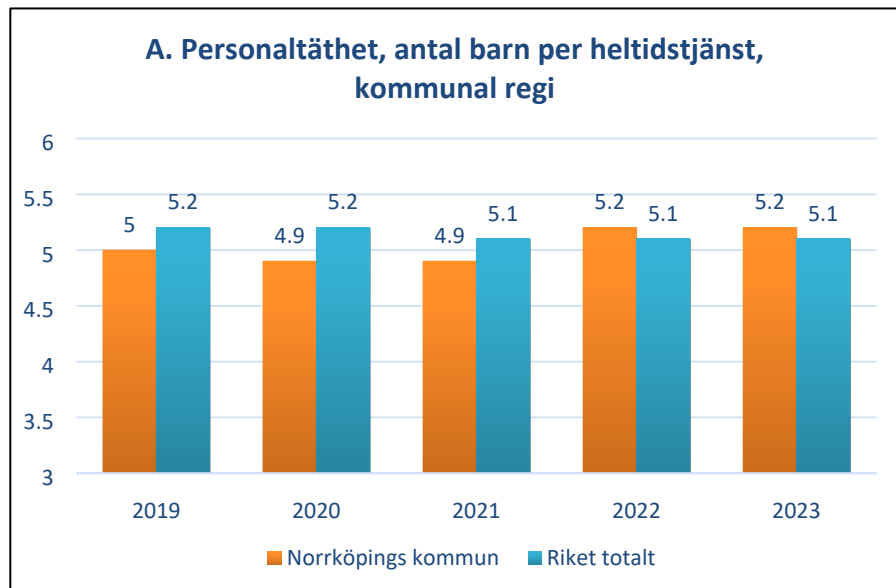
Figur 1 Diagram A

Diagram A ovan visar att Norrköpings kommun konsekvent har upprätthållit en god personaltäthet i jämförelse med rikets genomsnitt. Sett till antalet barn per heltidstjänst, oavsett personalens utbildningsbakgrund, har personaltätheten legat stabilt mellan 4,9 och 5,2. Detta innebär att varje barn, under delar av dagen i förskolan, har möjlighet att vistas i barngrupper om cirka fem barn. Sett ur detta perspektiv lever Norrköpings kommun upp till Skolverkets riktlinjer.

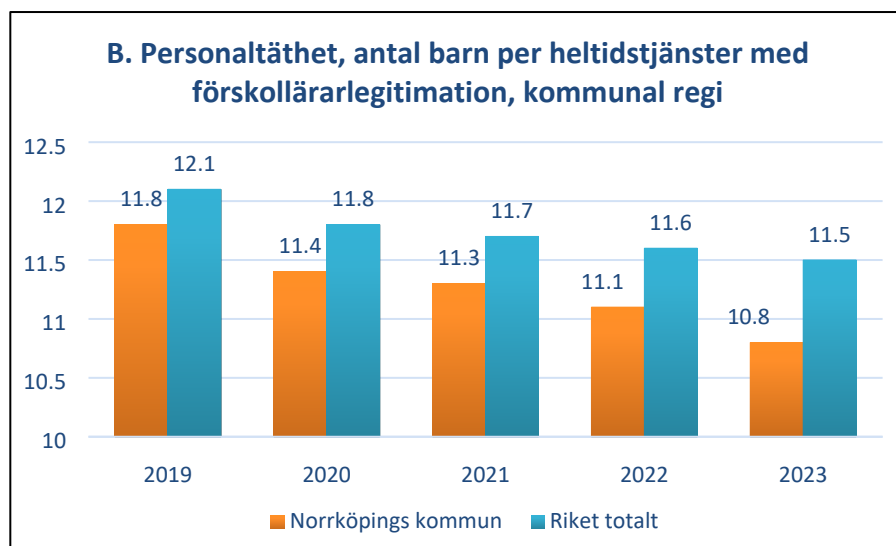
Figur 2 Diagram B

Diagram B ovan visar att Norrköpings kommun konsekvent har upprätthållit en god personaltäthet i jämförelse med rikets genomsnitt. Sett till antalet barn per heltidstjänst med förskolläraryrlegitimation, har personaltätheten legat stabilt mellan 11,8 och succesivt förbättrats mot senaste mätningen på 10,8.

Totalt sett finns det förutsättningar för att varje barn, under delar av dagen i förskolan, har möjlighet att vistas i barngrupper under ledning av en förskollärare, om cirka fem till tio barn. Sett ur detta perspektiv lever Norrköpings kommun upp till Skolverkets riktlinjer. För att denna möjlighet ska bli verklighet krävs att varje rektor arbetar systematiskt med den inre organisationen och anpassar den utifrån förskolans unika förutsättningar. Det är avgörande att både förskollärare och arbetslag har den kompetens och förståelse som behövs för att gemensamt driva arbetet framåt i en tydlig och enhetlig riktning.

Sammantaget syftar en tydligare distinktion mellan begreppen *avdelning* och *barngrupp* till att skapa en mer enhetlig och gemensam förståelse och definition för förskolans organisation. Detta säkerställer att verksamheten utformas i enlighet med nationella riktlinjer samtidigt som den anpassas utifrån lokala förutsättningar och behov.

Den statistik som rapporteras till Statistiska centralbyrån (SCB) avseende förskolans barngrupper hämtas från kommunens digitala administrationssystem (IST). Uppgifterna i IST baseras på den indelning som baseras på begreppet *avdelning*. Detta innebär att det genomsnittliga antalet barn per avdelning kan framstå som högre än Skolverkets riktmärken, trots att barnens faktiska vardag ofta präglas av mindre barngrupper.

Pågående uppdrag

Utbildningskontoret i Norrköping bedriver ett kontinuerligt och systematiskt kvalitetsarbete med fokus på att stärka förutsättningarna för lärande och trygghet i förskolan. En del av detta arbete är att utveckla och förtydliga kunskapen om begreppen och arbetssättet kring mindre barngrupper, så att arbetet blir välkänt och etablerat inom samtliga förskolors organisation.

I Utbildningsnämndens uppdragsplan 2025 tydliggörs att utbildningsnämnden uppdragit åt utbildningskontoret att prioritera arbetet i mindre barngrupper inom förskolans utbildningsform.

Vidare i Utvecklingsplan för Norrköpings förskola 2023–2026 redovisas resultaten från den föregående utvecklingsplanen (2019–2023). Kvalitetsrapporten, som ligger till grund för utvecklingsplanen, visar att en av de mest framgångsrika insatserna under perioden 2019–2023 har varit att organisera undervisningssituationer i mindre barngrupper. Detta arbete kommer att fortsätta för att säkerställa att alla förskolor arbetar i en gemensam riktning.

Framöver kommer Norrköpings förskola därför att:

- **Kartlägga nuläget** – Genomföra en genomlysning av hur grupperingar och organisationen av barngrupper ser ut i kommunens förskolor.

- **Tydliggöra målbilden** – Formulera en tydlig riktning för att säkerställa att varje barn får möjlighet att vistas i mindre sammanhang.
- **Systematiskt organisera för mindre barngrupper** – Se över möjligheten att registrera barngrupper som uppfyller kriterierna i IST och säkerställa att barnen tillbringar större delen av dagen i dessa grupper. Områdeschefer kommer att följa upp arbetet inom sina respektive områden.
- **Utvärdera och följa upp** – Analysera effekterna av arbetet genom uppföljning i IST samt kvalitetsdialoger.

Genom dessa åtgärder strävar Norrköpings kommun efter att skapa en mer hållbar och pedagogiskt gynnsam organisation i förskolan.

Förutsättningar för vidare utveckling

Vid tidpunkten för denna skrivelse pågår ett arbete på regeringsnivå där en särskild utredare har fått i uppdrag att utvärdera och föreslå lämplig storlek på barngrupper samt analysera dess konsekvenser för förskolans verksamhet. Enligt kommittédirektiv (Dir. 2024:113) ska utredningen och dess förslag redovisas senast den 18 december 2025. Utbildningskontoret följer regeringens arbete och kommer, baserat på utredningens resultat och vid behov, att rapportera och föreslå eventuella anpassningar i kommunens organisation.

Kommunala mål

Förslag till beslut avseende aktuellt e-förslag bedöms inte medföra några konsekvenser för utbildningsnämnden.

Ekonomiska konsekvenser

Förslag till beslut avseende aktuellt e-förslag bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för utbildningsnämnden.

Hållbar utveckling

Förslaget till beslut avseende det aktuella e-förslaget bedöms inte medföra några konsekvenser för utbildningsnämnden.

Eftersom beslutet inte förväntas påverka några specifika barn anses en barnkonsekvensanalys inte vara nödvändig. Därmed har inte heller någon konsekvensanalys avseende social hållbarhet genomförts.

Beslutsunderlag

- Styrande dokument, (UN 2024/4754–3), *Utbildningsnämndens uppdragsplan 2025*.

- Tjänsteskrivelse, (UN 2025/0237) *Svar på E-förslag - Norrköpings kommun ska följa Skolverkets rekommendationer kring storlek på barngrupp.*

Utbildningskontoret

Jonas Eriksson
Utbildningsdirektör

Beslutet skickas till: G.